

Pismo jednom Srbinu iz Hrvatske

Vaša prijateljica **Jelena Lovrić** tiskala je u »Slobodnoj Dalmaciji« (u svojoj kolumni »linija života«) ZAŠTO SRBI ŠUTE. Da budem iskren, u ona vremena, krajem 88. i početkom 89., kada mi je splitska »Iskra« objavljivala PISMA SINOVCU BRANE CRNČEVIĆA (o Miloševiću, Vojvodini, Kosovu, Crnoj Gori) volio sam čitati njezine tekstove, no ovo što piše danas jest nešto posve drugo.

Ipak, upitao sam jednu smirenu poznanicu i njezina supruga trebaju li Srbi u Hrvatskoj reagirati hitrije nego Hrvati, a kada su mi odgovorili da trebaju — uvjerali su me da Jelena nije u pravu.

Dr. Jovan Bamburač, Zagrepčanin, rukovoditelj Centra za krizna stanja KBC-a »Rebro«, pomoćnik ministra zdravstva i utemeljitelj Društva hrvatsko-srpskog prijateljstva, izjasnio se vrlo precizno o svojim humanističkim principima.

Profesor **Jovan Uzelac**, Riječanin, prosljedio je preko HTV-a nekoliko potresnih uputa svojemu bratu Nikoli, đeneralu, komandantu banjolučkog korpusa.

Bogdan Bogdanović, majstor arhitekture, bivši gradonačelnik Beograda, reče da ga podilaze žmrci dok gleda kako se jedna za drugom ruše ljepote starog vukovarskog centra, divne barokne zgrade i zaključuje (u intervjuu »Nedjeljnoj Dalmaciji« pod naslovom SRBI ZAČARANI LUDILOM MILOŠEVIĆA):

«Mi smo svoj rat izgubili, ne samo ovaj, nego sve ratove. Civilizacijski smo trebali biti barem na nivou Mađarske, a nismo.»

Pritom ne treba zaboraviti da u Beogradu nije ništa lakše ostati pošten nego u Zagrebu ili Rijeci, ali Bogdanu Bogdanoviću to, čini se, ne smeta. Suprotno tome, neki su drugi prilično neodređeni ili čudno-određeni.

Milan Đukić, šef Srpske narodne stranke, kaže: »Činjenica je da mi kao stranka odana i hrvatskoj državi i interesima srpskog naroda imamo više problema u radu«, iz čega slijedi da hrvatska država i srpski narod u Hrvatskoj imaju različite interese, u što sumnjam, a **Milorad Pupovac**, čelnik Srpskog demokratskog foruma, govori da Srbi u Hrvatskoj štete, jer su raspeti između dvije mačeha (?!). Oni pate i grizu se u sebi, a oba njihova identiteta međusobno se rasturaju i uništavaju. Od tog istog čovjeka (Milorada) pročitao sam da nastoji doći do političkog konsenzusa unutar srpskog naroda u Hrvatskoj, što bi bila dobra osnova za politički sporazum s hrvatskim narodom (u Hrvatskoj) i da je ključ za mir, ne zbog njegove volje, nego zbog povijesne situacije, u rukama srpskog naroda u Hrvatskoj.

Jedini preduvjet za upotrebu »ključa«, naglašava Pupovac, bio bi da srpski narod, zajedno s hrvatskim, definira suverenitet Republike Hrvatske, jer je svako drugo rješenje neprihvatljivo za Srbe u Hrvatskoj, a nezavisnost Republike Hrvatske nije moguća bez suglasnosti srpskog naroda koji u njoj živi.

Na tiskovnoj konferenciji u Karlovcu još je izjavio, prema izvješću HTV-a, da »SAO Krajine« treba tretirati kao realnost, što me doista uznemirilo.

Ne znam jesu li »Krajine« realnost. Vjerujem da nisu, no:

— realnost je da je povijest hrvatsko-srpskog susjedstva povijest srpskih pretenzija na hrvatski teritorij,

— realnost je također da smišljeni zločini sve više udaljavaju Hrvate od Srba i da je na obzoru smrt suživota,

— realnost je i to da su neki toga svjesni, te već sada obećavaju da će zatražiti oprost od Hrvata kada se ovaj prljavi rat svrši,

— realnost je da se sve više Srba javlja u Gardu, što su vidjeli bombašnja hrvatskih sela i gradova, a i to,

— da je suverenitet hrvatskog naroda napokon nedjeljiv i da će, valjda, nedjeljivim i ostati.

Držim da na to ne mogu utjecati Srbi u Hrvatskoj, pogotovo što će ih zbog srama uskoro biti manje od 12%. Neki se, naime, spremaju otići iz Hrvatske, a neki su već otišli.

No vratimo se Vama i Jeleni Lovrić, koja na stranicama »Slobodne« piše: »Nova vlast u Hrvatskoj od samog je početka ponižavala Srbe, nastojala ih je uniziti ispod svake mjere koju čovjek s osjećajem za dostojanstvo može podnijeti. U pijanoj oholosti pobjede nova vlast je htjela sa Srbima komunicirati politikom mrkve i batine ... a zaboravila je da Srbi u Hrvatskoj imaju dva vrlo moćna, starija brata: armiju i Srbe izvan Hrvatske.«

To s dva brata je zaista glupost, a i to da su Srbi u Hrvatskoj ikada (pa i u danima hadezovskog slavlja) bili uniženi ispod (ili preko) svake mjere — i to je glupost.

A na što slični vaša ispovijest kada se ponovi izvan okružja Jelenina pamfleta, pogledajmo zajedno, prijatelju.

»Šest sam godina u Zagrebu, gradu kojega volim više od bilo kojega grada na svijetu, gradu moje mladosti i svega što sam u životu lijepo doživio. Volim ovaj grad, prožet sam njime od glave do pete i pomisao da ću ga morati napustiti tjera me u očaj... Jedna prijateljica mi kaže: To što ti kao Srbin nisi uzeo pušku čin je iste vrijednosti kao čin Hrvata koji uzima pušku i ide braniti Hrvatsku. Pa samo to što nisam uzeo pušku — znači da sam izdajica. Grize to iznutra, a grizlo bi me i da sam je digao protiv onih koji me lijepo primiše. Šutim, jer nemam odgovora. Nemam veze s ovim. Neka se tuku dobrovoljci i oni koji su svoje traume ubacili u glasačke kutije.«

Prijatelju, ne znam postojite li ili ste plod Jelenine mašte.

Ako postojite, recite mi Vi, a ako ne postojite, neka kaže Jelena:

— zašto biste bili izdajnik jer niste uzeli pušku?

— zašto i Vas (i Pupovca) nešto slično »grize«?

— kako to da nemate veze »s ovim«. Nije ovo rat između HDZ-a i Miloševićevih »socijalista« uz uljudno prisustvo armije. Dosta je bilo bizantinizma i larpurlartizma, prijatelju. Crkve se ruše, Orlandov stup i Buvinina vrata »zaštićuju« se askama. Krv curi, ljudi tumaraju vlastitom domovinom. Kikaš je u zatvoru, »odvaljuju mu bubrege«, Irek gladaže, a vi se hvastate, smatrate herojskim činom — to što ste neutralni. Recite mi, molim Vas, što, zapravo, žele Srbi u Hrvatskoj. Oni »najstariji« došli su prije 400 godina i unatoč augsburškim principima zadržali svoju vjeru na tuđem tlu.

Česi iz Daruvara ne traže pripojenje Češkoj, Mađari iz Laslova — Mađarskoj. Što Srbi traže? Što Vas grize? To što ste na krivom putu?

Alternativa je ova: ili će Hrvatska »partiti« (ljupka Hrvatska — rekao bi Tin), što je nezamislivo, ili će svaki Šrbin u Hrvatskoj morati dokazivati da je bio na hrvatskoj strani. Ipak je, znate, Hrvatska napadnuta i po zakonima elementarne solidarnosti prije se trebao pobuniti Šrbin (iz Šibenika) nego Hrvat (Nikica Cukrov). Na neku javnu manifestaciju **Boris Dvornik** može ne doći, ispričavši se zuboboljom. **Pero Kvrگیć** — ne može. Naime, što se mene tiče — može, ali neće to uraditi, jer je njegovo prisustvo znakovitije.

I zatim: kakve veze s poštenjem, pravdom, idealima ima vaša nacionalna pripadnost?

Živio sam 4 godine u Beogradu, od 1958-62. Bio sam zdrav i snažan. Često sam reagirao na nepravde. Recimo, tri »grmalja« pljuju konduktera. Zar sam ih trebao pitati jesu li Hrvati (a mogli su biti) ili je činjenica što pljuju po čovjeku dovoljan razlog da ih se u tome spriječi.

Da su u to doba Hrvati osvajali Beograd (to ne može biti ni u snu, zar ne?), ja bih držao da prvi trebaju uzvratiti (dvostrukom žestinom) hrvatski građani Beograda: **Miro Glavurčić**, **Sergije Haračić**, **Matko Trebotić**, **Ješa Denegri**, **Ivan Martinac**...

Vaše su me riječi zbudile. Zar je nacionalno osnovna kategorija? Prijatelju, ako niste nezamjenljivi u svojoj građanskoj sredini, požurite u Gardu. Znam da tamo nije udobno (naprotiv — opasno je), ali ona dva brata (što ih spominje Jelena Lovrić) to su Vam nametnula.

Mnogo pozdrava i skinite križ sa sebe (ili sebe s križa).

Ivan MARTINAC

U Splitu, 28. 9. 1991.